

NÁZEV ŠKOLY: GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA, LITOMĚŘICE,
Svojsíkova 1, příspěvková organizace

ČÍSLO PROJEKTU: CZ.1.07/1.5.00/34.1082

NÁZEV MATERIÁLU: VY_32_INOVACE_6B_08_Kalendář

TÉMA SADY: Antické reálie

ROČNÍK: 3. a 4. ročník, oktáva

DATUM VZNIKU: leden 2014

AUTOR: Vladimíra Hávová

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

Materiál je určen pro výklad antických reálií v samostatném semináři nebo jako součásti výuky latiny.

Studenti získají informace o vzniku kalendáře a o zápisu data v Římě..

Výklad navíc rozšiřuje i studentovu latinskou slovní zásobu (latinské termíny jsou zvýrazněny barevně). V závěru prezentace jsou uvedena latinsky psaná živá slova, citáty či slavné výroky týkající se tématu.

Prezentace s výkladem zabere jednu vyučovací hodinu.

Studenti propojí nové informace se znalostmi z českého jazyka, popř z jazyků světových.

Římský kalendář

Původní římský rok, tzv. **Romulův rok**, měl 304 dnů rozdělených do 10 měsíců. Prvním měsícem byl březem Martius.

Římský kalendář

Numa zavedl **rok lunární**, přidal měsíc leden **Januarius** a únor **Februarius**.

Numův rok trval 355 dní.

Každý druhý rok byl vkládán měsíc o 22 dnech a každý čtvrtý rok měsíc o 23 dnech (**mensis intercalaris**), aby se vyrovnala neshoda mezi rokem solárním a lunárním.

Interkalací byli pověřeni **pontifikové**, úprava však nebyla prováděna pravidelně.

Římský kalendář

Roku 46 p. K. diktátor a nejvyšší pontifex **C. I. Caesar** provedl s pomocí egyptského astronoma **Sosigena** reformu kalendáře.

Byl zaveden sluneční rok o 365 dnech, každý čtvrtý rok byl vkládán jeden den.

Tento **Juliánský kalendář** začal platit 1. ledna 45 p. K.

Předchozí rok trval 440 dní - „čekalo se“ na začátek nového astronomického roku.

Římský kalendář

Juliánský kalendář se stal základem **kalendáře gregoriánského**, který používáme dodnes.

Papež Řehoř XIII. provedl úpravu juliánského kalendáře v 16. století.

Římský kalendář

Názvy měsíců:

- mensis Martius - bůh války Mars
- mensis Aprilis - aperio, ire - otvírat
- mensis Maius - bohyně vzrůstu Maia
- mensis Iunius - Iunius Brutus, zakladatel republiky 510 p. K.
- mensis Quintilis - později Iulius podle C. I. Caesara
- mensis Sextilis - později Augustus podle Octaviana Augusta

Římský kalendář

Názvy měsíců:

- mensis September - 7. měsíc v pořadí
 - mensis October - 8. měsíc v pořadí
 - mensis November - 9. měsíc v pořadí
 - mensis December - 10. měsíc v pořadí
 - mensis Ianuarius - bůh začátku a konce,
bůh dvou tváří
- Ianus
- mensis Februarius - februa - očištění

Římský kalendář

Týden:

Sedmidenní týden se prosadil až za císařství, kdy byly dny podle orientálních vzorů zasvěceny bohům sedmi planet.

Křesťané zasvětili neděli Pánu a pojmenovali ji **dies Domini**. Konstantin Veliký ji pak prohlásil za den pracovního klidu.

Římský kalendář

Názvy dnů v týdnu:

dies Lunae	den Měsíce
dies Martis	den Martův
dies Mercurii	den Merkura
dies Iovis	den Jupitera
dies Veneris	den Venuše
dies Saturni	den Saturna
dies Solis	den Slunce

Římský kalendář

Zápis data:

Římané zapisovali datum zcela odlišně od nás.

K zápisu používali 3 tzv. **pevné dny**:

Kalendae – **kalendy** – vždy 1. den v měsíci

Nonae – **nony** – 5. nebo 7. den v měsíci

Idus – **idy** – 13. nebo 15. den v měsíci

Měsíce s nonami 7. dne a idami 15. dne byly:

Martius, Maius, Iulius, October.

Ostatní měsíce měly nony 5. den a idy 13. den.

Římský kalendář

K zápisu data, který připadl na pevný den,
používali Římané tzv. ablativ časový.

př. **Kalendis Ianuariis** – 1.1.

o lednových kalendách

Nonis Decembribus – 5.12.

o prosincových nonách

Idibus Martiis – 15.3.

o březnových idách

pozn. O březnových idách roku 44 p. K. byl
v senátu zavražděn C.I.Caesar.

Římský kalendář

K zápisu data, které připadlo na předchozí den před tzv. pevným dnem, používali Římané slovo *pridie*.

př. *pridie Kalendas Apriles* – 31.1.

den před kalendami dubnovými

pridie Nonas Iulias – 6.7.

den před nonami červencovými

pridie Idus Octobres – 14.10.

den před idami říjnovými

Římský kalendář

K zápisu data, které připadlo na následující den po tzv. pevném dnu, používali Římané slovo **postridie.**

př. **postridie Kalendas Apriles** – 2.2.

den po kalendách dubnových

postridie Nonas Iulias – 8.7.

den po nonách červencových

postridie Idus Octobres – 16.10.

den po idách říjnových

Římský kalendář

Všechna **ostatní data se udávala počtem dní, které chyběly do následujícího pevného dne** (do počtu byl zahrnut den první i poslední).

př. **ante die septimo Idus Ianuarias** – 7.1.

sedmého dne před idami lednovými

ante die tertio Nonas Martias – 5.3.

třetího dne před nonami březnovými

ante die octavo Kalendas Apriles – 25.3.

osmého dne před kalendami dubnovými

Římský kalendář

Ad Calendas Graecas.

O řeckých kalendách. Na svatého Dyndy. Až naprší a uschne.

Nihil est annis velocius.

Nic není rychlejší než plynoucí roky (čas).

Nondum omnium dierum sol occidit.

Ještě nezapadlo slunce všech dnů. Ještě není všem dnům konec.

Vespere laudari debet amoena dies.

Večer se má chválit hezký den. Nechval dne před večerem.

Římský kalendář

Zdroje:

ČERMÁK, J., ČERMÁKOVÁ, K. *Slovník latinských citátů*. 1. vyd. Praha : Euromedia Group, 2005. ISBN 80-242-1372-9.

KUBELKA, V. *Římské reálie a literatura*. Uherské Hradiště : vl. nákladem, 1898.

KUŽÁKOVÁ, E., MOUCHOVÁ, B., SLABOCHOVÁ, D. *Linguae Latinae studeamus*. 1. vyd. Praha : Ewa edition, 1998. ISBN 80-85764-25-3.

MOUCHOVÁ, B., KUŽÁKOVÁ, E., MAREK, V. *Disco latine II*. 1. vyd. Praha : Scientia, 1996. ISBN 80-7183-026-7.